

YABANCI DİLDE KÜLTÜREL ZEKA

Okt. Mehmet Kahraman
Uşak Üniversitesi
mehmet.kahraman@usak.edu.tr

Özet

Günümüzde yabancı dil öğretiminde kültürel içerik denildiğinde akla ilk olarak hedef kültür gelmektedir. Oysa ki, giderek küreselleşen dünyada kaynak kültür ve hedef kültür dışında ayrıca genel kültür bilgisi ve birikimi de gereklidir. IQ ve EQ'dan sonra son yıllarda ortaya atılan CQ (Cultural Intelligence) tam da bu konuya işaret etmektedir. Özellikle dünya üzerinde milyarlarca insanın iletişimini sağlayan İngilizce gibi bir dilin öğretimini yalnızca Amerikan veya İngiliz kültürüne hapsedmek, bireylerin kültürlerarası bir kimlik kazanması yolunda büyük bir engeldir. Bu çalışmada, yabancı dil öğrenen öğrencilerin kültürel zeka (CQ) seviyeleri üzerinde durulmuş ve bu seviyeye etki edebilecek bazı faktörler incelenmiştir. Elde edilen bulgular sonucunda öğrencilerin kültürel zekalarının genel olarak orta düzeyde olduğu ve kültürel zeka düzeylerinin öğrencilerin başarı düzeylerine göre anlamlı şekilde farklılaştığı saptanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Yabancı dil öğretimi, hedef kültür, genel kültür, kültürel zeka.

CULTURAL INTELLIGENCE IN FOREIGN LANGUAGE

Abstract

It is primarily the target culture that comes to one's mind when the matter is cultural content. However, besides target culture, general culture knowledge is also needed in this globalizing world. CQ (Cultural Intelligence) concentrates on this very fact. Limiting one's understanding of culture to only one or two societies' culture is a big problem. It is, then, very difficult to gain an intercultural identity. It is even a bigger problem for a worldwide language like English. The current study aims at finding out the CQ levels of the students and some factor affecting to their CQ levels. The results showed that students' average CQ level is at a middle level and their CQ levels are differentiated significantly according to their language proficiency level.

Keywords: Foreign language teaching, target culture, general culture, cultural intelligence.

GİRİŞ

Dil ve Kültür Bağı

Dil ve kültür genellikle iç içe algılanan ve çoğu zaman biri diğerini kapsar şekilde düşünülen iki önemli olgudur. Bir dilin yaşamın kumaşını belirleyen birikimlerden, inançlardan ve toplumsal mirastan, kısacası kültürden ayrı olarak var olması mümkün değildir (Sapir, 1921). Kramsch (1998)'a göre dil ve kültür temel olarak üç düğümle birbirine bağlıdır. Buna göre dil ve kültürü birbirine bağlayan ilk şey, dilin bir toplumdaki kültürün varlığını ve gerçekliğini sürekli ispat etmesidir. İnsanların karşısındakilere iletmeye çalıştığı her bir mesaj, mesaj kaynağı ile alıcılar arasında görünmeyen ortak bir tecrübeye işaret etmektedir. Bu yüzdendir ki, karşısı tarafa bir şey ifade etmek isteyenler bu ortak tecrübeye ve ortak dünya bilgisine dayanarak anlaşılmayı umarlar. Kramsch'ın bahsettiği bir diğer dil ve kültür bağlantısı ise dilin kültür gerçekliğini içinde barındırmasıdır. Bu bağlantıda ise Kramsch, dilin her zaman var olan tecrübelerle dayanmadığını; bazen bu tecrübeleri baştan yarattığını ifade etmektedir. Bu baştan yaratma ile konuşmacı ya da yazar mesajını hedef grup için daha anlamlı hale getirmek için iletişim yöntemini değiştirebilir. Kramsch'ın dil ve kültür bağına dayandığı son nokta ise dilin kültürel varlığı sembolize ettiğidir. İnsanlar toplumları ve toplumların kültürlerini dillerle birlikte kodlarlar. Örneğin, birçok yerde belli bir dilin yasaklanması, o dili konuşan toplumun da dışlandığını ya da reddolunduğunu ifade eder. Görüldüğü gibi, dil ve kültür hem mikro hem de makro çapta birbiriyle sıkı bir ilişki içerisindedir. Bu ilişki kültürlerarası ilişkileri de büyük ölçüde etkilemektedir.

Dil bir toplumun bireylerini bir arada tutarken, aynı toplumu diğer toplumlardan ayırıcı bir özelliğe sahiptir. Dil, bu yönüyle kültürel birikimin devamını sağlarken, kültürel çeşitliliğe de katkı sağlar. Kültürel çeşitlilik ve bu çeşitliliğe uyum sağlama ise modern dünyanın önemli gereksinimlerinden birisidir. Gelişen teknoloji ve beraberinde değişen dünya düzeni toplumları bir diğerine daha da yakınlaştırmaktadır. Yakın geçmişe kadar birbirinin varlığından bile habersiz olan toplumlar bugün iç içe yaşayabilmektedir. Modern dünyada artık iş, tatil, eğitim gibi nedenler, insanları kendi kültürlerinden uzak coğrafyalara götürebilmektedir. Bu şekilde, hemen her toplum kendi içerisinde, başka kültürlerden insanları bir şekilde ağırlamaktadır.

Farklı toplumların bu derece birbirine yakınlaşması beraberinde bireylerden kültürler arası bir kimliği gerektirmektedir. Dünya vatandaşı olma da denilebilecek bu nitelik, bireylerin modern dünyada daha kaliteli bir hayat sürmeleri için oldukça gereklidir. Farklı kültürlerin varlığını kabul etmekten, bu kültürleri takdir etmeye kadar derecelendirilebilecek bu kültür anlayışı yeni dünya düzeninde oldukça değerli bir erdemdir (Bennet, 1993). İyi bir dünya vatandaşı olmak ve diğer kültürleri olduğu gibi kabul etmek küreselleşen dünyanın hedeflediği kazanımlardandır (Tomalin&Stempleski, 1993). Bununla birlikte, her birey dünya vatandaşı olma yolunda aynı gayreti gösteremeyebilir. Bazı bireyler farklı kültürleri bir zenginlik kaynağı olarak görüp takdir ederken, bazıları kendi kültürüne rakip ve hatta yok edilmesi gereken unsurlar olarak değerlendirebilir. Bu noktada bireyler arasındaki farklılığı açıklayabilmek adına “kültürel zeka” kavramı devreye girmektedir.

Kültürel Zeka

Bireylerin IQ ve EQ gibi geleneksel olarak bilinen zeka seviyeleri insanların zekalarındaki toplum faktörünü göz ardı ettiğinden günlük hayattaki bazı başarıları veya başarısızlıkları temellendirmede birçok defa yetersiz kalmıştır. İnsanların sosyal yönleri ve toplumla olan ilişkilerinden kaynaklı birçok olumlu ya da olumsuz davranış geleneksel zeka türleriyle açıklanamaz hale gelince, Thorndike (1920) tarafından “sosyal zeka (SQ)” kavramı ortaya atılmıştır. SQ, diğer zeka türlerine göre bazı bireylerin günlük hayatta neden daha başarılı olduklarını açıklama konusunda daha isabetli olmuştur (Crowne,2008). Bu konu üzerine daha sonra birçok araştırma yapılmış, çeşitli yönleriyle sosyal zeka ele alınmış ama sosyal zekanın tanımı ve alt boyutlarıyla ilgili olarak araştırmacılar tam bir ortak paydada buluşmamışlardır (İlhan& Çetin, 2014). Konuyla ilgili bu görüş farklılıkları, araştırmacıların sosyal zekaya bakış açılarından kaynaklanmıştır. Sosyal zeka alanında bu tür tartışmaların yaşandığı dönemler incelendiğinde, dünyanın günümüzdeki kadar küreselleşmemiş olduğu göze çarpmaktadır. Dolayısıyla, farklı toplumlar ve farklı kültürler henüz günümüzdeki kadar iç içe geçmemiştir. Değişen zamanla birlikte, teknolojinin de katkısıyla birçok birey, toplum, toplumsal örgüt ve şirket dünyaya açılmış ve bununla birlikte artık bireylerin günlük hayattaki başarısını belirlemede sosyal zeka (SQ) da yetersiz kalmıştır

Küreselleşen dünya, insan ilişkilerini bireyin beraberinde taşıdığı kültür gerçeğiyle birlikte ele almayı gerektirmiştir. Farklı kültürlerin giderek artan ve hızlanan etkileşimleri kimileri tarafından farklılıkların giderek azalması şeklinde yorumlansa da, aslında bu durum daha çok farklılığın ortaya çıkmasına veya mevcut farklılıkların daha görünür olmasına sebep olmuştur. Early& Ang (2003) bu dönemde küreselleşen dünyaya dikkat çekmişler ve kültürel zeka kavramından bahsetmişlerdir. Bu düşüncenin çıkış noktası öncelikle uluslar arası iş dünyası olmuştur. Sonraları bir çok farklı alanda “kültürel zeka” üzerine çalışılmaya başlanmıştır.

Yabancı dil alanında da kültür konusu son yıllarda ciddi bir şekilde ele alınmış ve giderek önemini artırmaktadır. Önceki yıllarda geleneksel öğretim yöntemleri kullanılırken, daha sonra bu yöntemler terk edilmiş, bunların yerine içinde bulunulan zamana ve ihtiyaçlara daha uygun yaklaşımlar benimsenmiştir. Dil öğretiminde son yıllarda yapılandırmacı yaklaşım etkisini artırmış ve buna paralel olarak da dilin sadece bir kurallar ve kelimeler bütünü olmadığı; dilin asıl varoluş gayesinin iletişim olduğu fark edilmiştir. Dil öğrenmede, iletişimin önemini vurgulayan bu yeni yaklaşım, dil öğrenmeye istekli bireylerin kültürel içerikten yoksun bir yabancı dil öğrenimini bütünüyle reddetmektedir. Böylece bu yaklaşım kültürü, dil öğreniminin ayrılmaz bir parçası haline getirmiştir. Değişen dünya düzeni de buna eklenince, bireyler artık dilbilgisi becerilerinin yanı sıra kültürel olarak da donanımlı olmanın gerekliliğini fark etmeye başlamışlardır. Çünkü karşılıklı kültürel bilginin ve anlayışın olmadığı kültürlerarası ortamlarda bazı iletişim sorunlarının yaşandığı görülmüştür. Bu sorunların en aza indirgenmesi amacıyla yabancı dil öğretim programlarında dilin kendisinin yanı sıra içinde yaşadığı kültür de vurgulanmıştır (Ho, 2009). Son yıllarda, dil öğretiminde kullanılan ders materyaller de bu değişime paralel olarak güncellenmektedir.

Özel kültür vs Genel Kültür

Yabancı dil alanında kültür konusu giderek önemini artırsa da, henüz özel kültür ve genel kültür ayrımı tam olarak oluşmamıştır. Özel kültür öğretimi belirli bir kültürü ve o kültüre has, aktarımı nispeten zor olan öğeleri hedef alırken, genel kültür ise farklı kültürlerdeki genellenebilen ve aktarılabilen farklı özelliklere odaklanmaktadır. Özel kültür, belirli bir ya da birkaç kültürün ifadesi olduğundan çoğu zaman “hedef kültür” olarak da adlandırılmaktadır (Paige vd). İngilizce ders materyallerinde zaman zaman gündeme gelen İngiliz ya da Amerikan kültürüne ait olgular hedef kültür dahilinde değerlendirilebilir. Bununla birlikte yine İngilizce derslerinde dünyanın dört bir tarafından derlenmiş kültürel değerler ya da olgular da sunulabilir. İşte bu tarz bir kültür öğretimi de genel kültür öğretimi olarak düşünülebilir.

Kültürel zeka kavramı içerdiği ve ölçtüğü kriterler yönüyle özel kültürden çok genel kültür ile ilişkilidir. Bireylerin iletişimini kültürlerarası ortamlarda daha etkili kılacak potansiyel büyük ölçüde genel kültür birikimi ile sağlanabilir. Bu yüzden yabancı dil öğretiminde hedef kültüre ait öğelerin yanı sıra, genel kültüre katkı sağlayacak çalışmalar da ihmal edilmemelidir.

Kültürel Zeka ve Yabancı Dil Başarısı

Yabancı dil öğrenirken yeni kültürlerle dair ilk izlenimler oluşurken, bu izlenimlerin öğrenenler üzerinde olumlu etkiler bırakması beklenir. Öte yandan, yeni kültürlerle tanışıkça yabancı dil öğrenmeye karşı da giderek artan bir motivasyon sağlanabilir. Öğrencilerin başka kültürleri tanıması, dünyada başka tarzda hayat süren insanların da olduğunun farkına varması, öğrenenleri dil öğrenmeye karşı motive ederek öğrenme hızlarını arttırırken, başka kültürlerle sahip insanlar ile arasında empati kurmasına ve yabancı dil öğrenmeye karşı olumlu tutum geliştirmesine de yardımcı olacaktır (Er, 2006). Yabancı dile karşı olumlu tutumlar öğrenci başarılarında önemli faktörlerden birisidir (Acat& Demiral, 2002).

Gerek yabancı dilin kültürel zekaya, gerekse kültürel zekanın yabancı dile olan katkısı birçok yönüyle araştırılabilir. Alanyazında kültür öğretimi ve yabancı dil başarısı ilişkisini inceleyen çalışmalar bulunsa da, bu çalışmalarda incelenen kültür kavramı yukarıda bahsedilen hedef kültürün kapsamına girmektedir (Er, 2006; Saraç& Arıkanç, 2010). Oysa ki, kültürel zeka kavramı kapsam olarak genel kültür birikimine daha yakındır. Bu yüzden yabancı dil ve kültür konuları yan yana geldiğinde, bütüncül bir düşünceyle hem hedef kültür hem de genel kültür üzerinde düşünülmelidir. Bu araştırma kültürel zekanın öneminden yola çıkarak, kültürel zeka düzeyinde yabancı dil başarısının ne ölçüde rol oynayabileceğini tartışmayı hedeflemiştir. Araştırma bu hedef doğrultusunda desenlenmiştir.

YÖNTEM

Araştırma Deseni

Bu çalışmada nicel araştırma türlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Çalışmada Uşak Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde okuyan öğrencilerin kültürel zeka düzeylerinin yabancı dil bilgisine göre farklılık gösterip göstermediğini incelemek amaçlanmaktadır. Bu nedenle çalışma, ilişkisel durum tespitine dayalı açıklayıcı bir araştırma olarak tasarlanmıştır.

Evren/Çalışma Grubu

Bu çalışmada da, Uşak Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi’nde lisans eğitiminin yalnızca dördüncü döneminde verilen Yabancı Dilde Dinleme ve Konuşma dersine devam eden öğrencilerin kültürel zeka düzeylerine etki eden faktörlerin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu nedenle, bir evren tanımlayarak, evrenden bir örneklem alma yoluna gidilmemiştir

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veriler Kültürel Zeka Ölçeği ile ve öncesinde öğrencilere sorulan demografik soruları içeren bir anketle toplanmıştır.

Kültürel Zeka Ölçeği

Kültürel Zeka Ölçeği (KZÖ), bireylerin kültürel zeka düzeylerini belirlemek amacıyla ilk olarak Cultural

Intelligence Center (2005) tarafından geliştirilmiş ve birçok alanda kullanılmıştır. Ölçeği Türkiye’de Türk öğrencilere uygulamak için İlhan ve Çetin (2014)’in Türkçe uyarlamasından yararlanılmıştır.

Ölçekte 7-Kesinlikle Katılıyorum ve 1- Kesinlikle Katılmıyorum şeklinde 7’li likert tipi bir derecelendirme kullanılmıştır. KZÖ’den en az 20, en çok 140 puan alınmaktadır. KZÖ’deki puanların yüksekliği, kültürel zeka düzeylerinin yüksek olduğunu göstermektedir. Buna göre ölçek puanları, 20-54 puan arası “düşük bir kültürel zeka düzeyini”, 55-104 arası “Orta düzeyde bir kültürel zeka düzeyini”, 105-140 puan arası “yüksek bir kültürel zekayı ” göstermektedir. Ölçekte tersten puanlanan madde bulunmamaktadır. Ölçek; üst biliş, biliş, motivasyon ve davranış olmak üzere dört alt boyuttan oluşmaktadır. KZÖ’nün güvenilirliğine ilişkin iç tutarlılık katsayısı, İlhan ve Çetin (2014) tarafından ölçeğin tümü için .85 olarak hesaplanmıştır. Bu araştırma için ölçeğin tümünde hesaplanan iç tutarlılık katsayısı .91 olarak bulunmuştur. Bu sonuçlar ölçeğin güvenilir olduğunu göstermektedir.

Verilerin Toplanması

Araştırma verilerinin toplanması basılı formların katılımcılar tarafından doldurulmasıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmada, veri toplama amacıyla kullanılan “Kültürel Zeka Ölçeği Uşak Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi’nde verilen Yabancı Dilde Dinleme ve Konuşma dersine devam eden öğrencilere uygulanmıştır. Ankete katılan öğrenciler, Yabancı Dilde Dinleme ve Konuşma dersine 4 ayrı grupta devam etmektedirler. Anketler her bir grubun normal bir şekilde derse geldikleri günlerde ve tek seferde yapılmıştır. Anket çalışması için ilgili fakülteden ve ilgili dersin öğretime elemanlarından gerekli izinler alınmış ancak katılımcılara anket yapılacağı daha önceden bildirilmemiştir. Uygulamanın yapıldığı gün normal dersine gelmeyen öğrencilere daha sonra anket verilmemiş ve dolayısıyla bu öğrenciler çalışma dışında bırakılmışlardır. Araştırmacı, her bir grupta anket süresince bizzat bulunmuş ve öğrencilerin anketlerle ilgili sorularına anında cevap vermiştir

Verilerin Çözülmesi

Bu araştırmada verilerin analizinde veri analizi paket programından yararlanılmıştır. Anketteki Kültürel Zeka Ölçeği (KZÖ)’nde yer alan 7’li likert tipindeki 20 madde “1=Hiç Katılmıyorum”, “7=Tamamen Katılıyorum” şeklinde puanlanarak toplam puanlar elde edilmiştir. Bu ölçeğin yanı sıra, katılımcıların Yabancı Dilde Dinleme ve Konuşma derslerindeki başarı puanları da toplanmıştır. Araştırma için gerekli veriler bu şekilde tamamlanmıştır.

BULGULAR

Katılımcıların Kültürel Zeka Düzeylerine İlişkin Bulgular

Araştırma kapsamında ilk olarak katılımcıların kültürel zeka düzeylerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Elde edilen verilere göre bu araştırmaya katılan katılımcıların kültürel zeka ölçeği puanlarına ilişkin betimsel istatistik değerleri Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1: Katılımcıların Kültürel Zeka Düzeylerine İlişkin Betimsel İstatistik (n=160)

Ölçüm	Minimum	Maksimum	$\bar{x}$	SS
Kültürel Zeka Ölçeği Puanı	41	140	86.53	19.02

Tablo 1’de görüldüğü gibi, katılımcıların kültürel zeka ölçeğinden aldıkları puanlar incelendiğinde, katılımcıların en düşük 41, en yüksek 140 puan aldıkları, kültürel zeka puan ortalamasının $\bar{x}=86.53$, $SS=19.02$ olduğu anlaşılmaktadır. Buna göre, bu araştırma kapsamındaki katılımcıların kültürel zeka bakımından “orta düzeyde” oldukları söylenebilir.

Katılımcıların Yabancı Dil Başarılarına Göre Kültürel Zeka Düzeylerine İlişkin Bulgular

Araştırmadaki alt problemlerden birisi, katılımcıların yabancı dil başarı puanlarına göre kültürel zeka puanlarının anlamlı bir şekilde değişip değişmediğidir. Bu bağlamda öncelikle katılımcıların kültürel zeka düzeylerinin, İngilizce dersi başarısına göre dağılımı incelenmiştir. Buna ilişkin betimsel istatistik değerleri Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2: Katılımcıların Kültürel Zeka Puanlarının Yabancı Dil Başarı Düzeyi Bakımından Dağılımı

Değişken		<i>n</i>	$\bar{x}$	SS
Yabancı Dil Başarı Düzeyi	70 puan altı (A)	42	75.52	14.47
	70-80 arası (B)	41	82.78	19.27
	80-90 arası (C)	34	86.50	18.77
	90-100 arası (D)	43	100.88	13.76

Tablo-2'ye göre, katılımcılardan yabancı dil başarıları 70 puan altında olanların kültürel zeka puanlarının ortalaması 75,52 olarak saptanmıştır. Katılımcılardan yabancı dil başarıları 70-80 puan arasında olanların kültürel zeka puanları ortalaması 82.78; yabancı dil başarıları 80-90 arası olanların kültürel zeka puanları 86,50; ve yabancı dil başarıları 90-100 puan arasında olanların kültürel zeka puanları 100.88 olarak bulunmuştur. Tablo-2 incelendiğinde, İngilizce dersi başarı düzeyi yüksek olan katılımcıların, İngilizce dersi başarı düzeyi düşük olan katılımcılara göre daha yüksek kültürel zeka puanına sahip oldukları görülmektedir.

Katılımcıların kültürel zeka puanlarının yabancı dil başarı düzeyleri bakımından anlamlı bir fark oluşturup oluşturmadığını belirlemek amacıyla tek yönlü ANOVA testi yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3: Katılımcıların Kültürel Zeka Puanlarının İngilizce Dersi Başarı Düzeyine Göre ANOVA Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular

Varyans	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	<i>F</i>	<i>p</i>	Anlamlı Fark
Gruplar arası	14523.425	3	4841.142	17.546	.000	C>A, D>A
Gruplar içi	43042.419	156	275.913			D>B, D>C
Toplam	57565.844	159				

A: 70 puan altı, B: 70-80 puan, C: 80-90 puan, D: 90-100 puan

Tablo 3'teki ANOVA sonuçlarına göre katılımcıların kültürel zeka ölçeği puanlarının İngilizce dersi başarı düzeyleri bakımından anlamlı bir fark gösterdiği görülmüştür [$F_{(3-156)} = 17.546, p < .01$]. Gruplar arasında oluşan bu farkın kaynağını belirlemek amacıyla Tukey HSD testi yapılmıştır. Elde edilen Tukey HSD sonuçları İngilizce dersi başarı puanı 90-100 arası olanların ($\bar{x} = 100,88$), İngilizce dersi başarı puanı 70 puan altı olanlara ($\bar{x} = 75,52$), 70-80 puan olanlara ($\bar{x} = 82,78$) ve 80-90 puan olanlara ($\bar{x} = 86,50$) göre kültürel zeka puanlarının daha yüksek olduğunu ve bu farkın da anlamlı olduğunu göstermektedir ($p < .05$). Ayrıca Tukey HSD sonuçları İngilizce dersi başarı puanı 80-90 arası olanların ($\bar{x} = 86,50$), İngilizce dersi başarı puanı 70 puan ve altı olanlara ($\bar{x} = 75,52$) göre kültürel zeka puanlarının daha yüksek olduğunu ve bu farkın da anlamlı olduğunu göstermektedir ($p < .05$).

Sonuç olarak yabancı dil başarı düzeyi yüksek olan öğrencilerin kültürel zeka düzeylerinin de yüksek olduğu söylenebilir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Katılımcıların Kültürel Zeka Düzeylerine İlişkin Sonuçlar

Katılımcıların kültürel zeka düzeyleri “Kültürel Zeka Ölçeği” ile belirlenmiş ve katılımcıların genel kültürel zeka düzeyi “orta” düzey olarak saptanmıştır. Üniversite seviyesindeki öğrencilerin oldukça yüksek olması beklenen kültürel zeka düzeylerinin “orta” düzeyde olması şaşırtıcıdır. İlgili alanyazın incelendiğinde sonucun bu şekilde olmasında iki önemli faktörün rol oynadığı söylenebilir. Bu faktörler, katılımcıların yurtdışında bulunup bulunmama durumları ve kişilik özellikleridir.

Araştırma sonucunda katılımcıların genel kültürel zekasının “orta” düzey olarak saptanmasına neden olan faktörlerden bir tanesi katılımcıların birçoğunun daha önce yurtdışında hiç bulunmaması olarak düşünülmektedir. Konuyla ilgili alanyazındaki çalışmalar yurtdışında bulunmanın ve özellikle uluslararası ortamlarda rol almanın bireylerin kültürel zeka düzeylerine önemli katkı yaptığını ortaya koymaktadır (Crowne, 2008; Shokef& Erez, 2008).

Her ne kadar, bu araştırma kapsamında değerlendirilmeye alınmasa da, katılımcıların kültürel zeka düzeylerine etki ettiği düşünülen bir başka nokta da katılımcıların kişilik özellikleridir. Oolders, Chernyshenko ve Stark (2008)’in çalışmalarında vurguladıkları “deneyime açık olma” özelliğinin altında yatan altı faktörün (entelektüel yeterlilik, pratik zeka, merak, estetik, hoşgörü ve derinlik), kültürel zekanın alt boyutlarıyla (motivasyon, davranış, biliş, üstbiliş) anlamlı ve olumlu yönde bir ilişkisi olduğunu ortaya koymuşlardır. Bu doğrultuda araştırmaya katılan öğrencilerin yukarıda sayılan kişilik özelliklerinden bir veya daha fazlasını yeterince iyi taşımadığı söylenebilir.

Katılımcıların Yabancı Dil Başarılarına Göre Kültürel Zeka Düzeylerine İlişkin Sonuçlar

Araştırma sonuçlarına göre, katılımcılardan yabancı dil başarıları yüksek olanların, kültürel zeka düzeyleri de yüksektir. Yapılan detaylı analizlerle de katılımcıların yabancı dil düzeylerine göre kültürel zeka düzeylerinde ortaya çıkan bu farkın anlamlı olduğu saptanmıştır. Bu sonuç, Şahin (2011) ve Çetin (2014) tarafından yapılan araştırmaların sonuçlarıyla paralellik göstermektedir. Öte yandan bu bulgu, İşçi, Söylemez ve Kaptanoğlu, (2013) tarafından yapılan araştırma sonuçlarıyla çelişmektedir. Yukarıda sözü edilen araştırmaların her biri farklı çalışma gruplarıyla sürdürülmüştür. Araştırmaların farklı çalışma gruplarıyla yapılmasının, araştırma sonuçlarının farklı olmasında etkili olduğu düşünülmektedir. Şahin (2011) çalışmasını uluslararası askeri bir örgütte çalışan rütbeli askerlerden topladığı verilerle yapmış ve yabancı dil bilgisi ile kültürel zeka arasında anlamlı bir ilişki olduğunu saptamıştır. Çetin (2014) ise araştırması kapsamında uzak yol gemi kaptanları ve birinci zabıtlarının görüşlerine başvurmuştur. Elde ettiği bulgular, yine yabancı dil bilgisi ile kültürel zeka düzeyleri arasında bir ilişki olduğunu göstermiştir.

İşçi, Söylemez ve Kaptanoğlu, (2013) tarafından yapılan araştırma ise diğer çalışmalara göre, üzerinde çalıştığı örneklem bakımından, daha yerel bir kapsamda yapılmıştır. Türkiye’de çalışan Türk sağlık personeli ile sınırlı tutulan çalışmada, yabancı dil bilgisi ile kültürel zeka düzeyi arasında bir ilişki tespit edilememesi araştırmanın örnekleme dayandırılabilir.

Not 1: Yayınlanmamış yüksek lisans tezinden türetilmiştir.

Not 2: Bu çalışma 05-07 Kasım 2015 tarihlerinde Antalya’da 16 Ülkenin katılımıyla düzenlenen 4th World Conference on Educational and Instructional Studies- WCEIS 2015’de sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

KAYNAKÇA

Acat, B., & Demiral, S. (2002). Türkiye’de yabancı dil öğreniminde motivasyon sorunları . *2000’li Yıllarda Öğrenme ve Öğretme Sempozyumu* (s. 312- 329). İstanbul: Marmara Üniversitesi.

Bennet, M. (1993). *Towards Ethnorelativism: A Developmental Model of Intercultural Sensitivity* . Yarmouth: ME: Intercultural Press.

Crowne, K. A. (2008). What Leads to Cultural Intelligence . *Business Horizons* , 391–399.

Çetin, Ç. K. (2014). Kültürel Zekâ: uzak yol kaptanlar ve uzak yol birinci zabıtları üzerinde bir araştırma. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* , 134-155.

Earley, P. C., & Ang, S. (2003). *Earley, C., & Ang, S. (2003). Cultural Intelligence: Individual Interactions across Cultures*. Palo Alto: Stamford University Press.

Er, K. O. (2006). The Effects of Culture in Foreign Language Curriculum. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences* , 1-14.

Ho, S. T. (2009). Addressing Culture in EFL Classrooms: The Challenge of Shifting from a Traditional to an Intercultural Stance. *Electronic Journal of Foreign Language Teaching* , 63–76.

İlhan, M., & Çetin, B. (2014). Sosyal ve Kültürel Zekâ Arasındaki İlişkinin Yapısal Eşitlik Modeli ile İncelenmesi. *Turkish Journal of Education* , 4-15.

İşçi, E., Söylemez, Ö., & Kaptanoğlu, A. Y. (2013). Örgütlerde Kültürel Zeka ve Hastane Yönetiminde Kültürel Zekanın Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma. *KAÜ İİBF Dergisi* , 1-18.

Kramsch, C. (1998). *Language and Culture*. Oxford: Oxford University Press.

Oolders, T., Chernyshenko, O., & Stark, S. (2008). Cultural intelligence as a mediator of relationships between openness to experience and adaptive performance. S. Ang, & L. V. Dyne içinde, *Handbook of Cultural Intelligence* (s. 145- 158). New York: M. E Sharpe.

Paige, R. M., Jorstad, H., Siaya, L., Klein, F., & Colby, J. (tarih yok). CARLA. 12 1, 2014 tarihinde Culture Learning in Language Education:

<http://www.carla.umn.edu/>: <http://www.carla.umn.edu/culture/resources/litreview.pdf> adresinden alındı.

Sapir, E. (1921). *Language: An Introduction to the Study of Speech*. New York: Harcourt, Brace and company.

Saraç, H. S., & Arıkan, A. (2010). Yabancı Dil Ders Kitaplarında Hedef Kültür Bilgisini İncelemede Kullanılabilecek Kontrol Listesi Uygulaması. i , . *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* , 45-56.

Shokef, E., & Erez, M. (2008). Cultural Intelligence and Global Identity in Multicultural Teams. S. Ang, & L. V. Dyne içinde, *Handbook of Cultural Intelligence* (s. 177- 191). New York: M.E Sharpe.

Şahin, C. (2015). Ortaokul Öğrencilerinin Dinleme Becerilerinin Geliştirilmesinde Kısa Filmlerin Etkisi. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi* , 65-78.

Thorndike, E. L. (1920, Şubat). Intelligence and Its Use. *Harper's Magazine* .

Tomalin, B., & Stempleski, S. (1993). *Cultural Awareness*. Oxford: Oxford University Press.